

- after percutaneous coronary intervention. *Circulation* 1994; 89: 2514-8.
14. Braunwald E, Kloner RD. The stunned myocardium: prolonged, postischemic ventricular dysfunction. *Circulation* 1982; 66: 1146-9.
  15. Bolli R, Patel BS, Jeroudi MO, Lai E, McCay P. Demonstration of free radicals generation in »stunned» myocardium of intact dogs with the use of the spin traps alpha-phenyl N-tert-butyl nitrene. *J Clin Invest* 1988; 82: 476-85.
  16. Finkel MS, Oddis CV, Hattleg BG, Simmons RL. Myocardial ischemia, stunning and hibernation in blood flow, metabolism and pathophysiology mechanism. In: Iskandrian AS, van der Wall, eds. *Myocardial viability*. New York: Kluwer Academic Publishers, 1994: 5-18.
  17. Flaherty JT, Pitt B, Gruber JW, Heuser RR, Rothbaum DA, Burwell LR et al. Recombinant human superoxide dismutase (h-SOD) fails to improve recovery of ventricular function in patients undergoing coronary angioplasty for acute myocardial infarction. *Circulation* 1994; 89: 1982-91.
  18. Pierard L, de Landsheere C, Berthe C, Rigo P, Kulbertus H. Identification of viable myocardium by echocardiography during dobutamine infusion in patients with myocardial infarction after thrombolytic therapy: comparison with position emission tomography. *J Am Coll Cardiol* 1990; 15: 1021-31.
  19. Pfisterer M, Zuber M, Wenzel R, Burkart F. Prolonged myocardial stunning after thrombolysis: Can left ventricular function be assessed definitively at hospital discharge? *Eur Heart J* 1991; 12: 214-7.
  20. Fibrinolytic Therapy Trialists' (FTT) Collaborative Group. Indications for fibrinolytic therapy in suspected acute myocardial infarction: Collaborative overview from all randomised trials of more than 1000 patients. *Lancet* 1994; 343: 311-22.

En fullständig litteraturförteckning kan erhållas från docent Håkan Emanuelsson, Kardiologdivisionen, Sahlgrenska sjukhuset, 413 45 Göteborg.

Framsteg gav etikproblem vid Gauchers sjukdom

Enzymterapi vid Gauchers sjukdom är ett stort framsteg, men detta reser nya etiska och ekonomiska problem, som är aktuella också vid andra sällsynta ärftliga sjukdomar med högst varierande manifestationer och där behandlingen är mycket dyrbar. Det konstaterar en expertpanel som gjort en teknologivärdering på uppdrag av amerikanska National Institutes of Health.

Panelen påpekar att det är angeläget att precisera indikationerna för behandling, lägsta kostnadseffektiva dosering och metoderna att optimera terapieresultat. Ännu vet man inte om individer utan symtom har någon nytta av behandlingen, och därför är det inte heller aktuellt med allmän screening för att spåra individer med Gauchers sjukdom eller anlagsbärare.

JAMA 1996; 275: 548-53.

Motstridiga studier om spermakvaliteten

En metaanalys och enstaka andra studier har tidigare konkluderat att spermakvaliteten försämrats under de senaste 50 åren och att detta skulle kunna bero på exponering för östrogen eller kemikalier med östrogena eller antian-drogena effekter. Kritiker har hävdats att studierna varit metodologiskt undermåliga.

Nu har ytterligare två studier i ämnet redovisats. En undersökning av brittiska män födda 1951 respektive 1973 tyder på en fortgående försämring, men en fransk studie av spermadonatorer i Tolouseregionen visade ingen försämring på 16 år. Det faktum att en studie från Paris tidigare redovisat rakt motsatt resultat kanske kan förklaras av de stora skillnaderna i exponering mellan storstad och landsbygd, spekulerar forskarna.

Flera studier visar att rökare har 15-25 procent lägre spermiekoncentration än icke-rökare.

BMJ 1996; 312: 457-8, 467-72, 506.

Hög bröstcancerfrekvens vid screening i Köpenhamn

Den första screeningomgången med mammografi i Köpenhamn visade den högsta prevalens av bröstcancer som redovisats i litteraturen. Kvinnor i åldern 50-69 år inbjöds, 71 procent deltog. Av de mer än 30 000 deltagarna kallades 6,7 procent till ny undersökning, biopsi

togs på 1,9 procent och 1,2 procent visade sig ha cancer, varav 88 procent invasiv cancer. I 41 procent av dessa fall var tumören mindre än 10 mm.

Under året efter undersökningen fann man 14 fall av bröstcancer bland kvinnor som haft normal mammografi vid screeningen.

Ugeskrift Laeger 1996; 158: 1212-21.

Flavoner – eller lök – bra skydd för hjärtat?

Försöken att i frukt och grönsaker isolera de faktorer som främst bidrar till minskad risk för hjärt-kärlsjukdom har fokuserat bl a antioxidanter som vitaminerna E och C, betakaroten och i någon mån flavoner, eller flavonoider. Nu rapporterar en finländsk forskargrupp att människor med lågt intag av flavoner löper ökad risk att dö i koronarsjukdom. De grundar sig på en undersökning av mer än 5 000 män och kvinnor, som när de hälsokontrollerades i åldern 30-69 år inte visade tecken på hjärtsjukdom. Gruppen följdes i 20 år.

Intaget av flavoner beräknades med ledning av en kostintervju, men det omvända sambandet gällde inte enbart för flavoner utan också för konsumtionen av både äpplen och lök, som var den huvudsakliga källan till flavoner – och som också gav ett tillskott av vitaminerna C och E samt betakaroten. I hela kohorten var intaget av vitamin C lågt. De epidemiologiska fynden kring flavoner är fortfarande få och motstridiga.

BMJ 1996; 312: 458-9, 478-81.

Förkalkad aortaklaff vanlig hos äldre

Undersökning av ett stickprov på 501 personer i åldern 75-86 år i Helsingfors visar att förkalkning av aortaklaffen och hypertrofi av vänster kammar är mycket vanliga hos äldre. I den yngsta femårsgruppen hade 39 procent lindrig och 9 procent svår förkalkning och i den äldsta 56 respektive 19 procent. Vid svår aortastenosen är prognosen dålig, men klaffkirurgi ger goda resultat även hos äldre.

Traditionella kliniska och radiologiska tecken på aortastenosen är inte tillförlitliga hos äldre, och även EKG-fynd är svårtolkade. Därför bör även svag misstanke om aortaklaffstenos leda till undersökning med ekokardiografi med dopplertechnik.

Finska Läkaresällskapets handlingar 1995; 155 (2): 7-22.